

TEMA

Gud er ikke en kammerat

Om guds frygt i Bibelen

AF CLAUS MUNK

.....

Der tales meget i Bibelen om *guds-frygt*. Mere end 300 steder står der direkte noget om at frygte Gud. Dertil kommer alle de indirekte steder. Guds frygt er noget helt grundlæggende. Men hvad rummer den bibelske guds frygt egentlig? Og hvilken betydning tilskrives den?

Der er noget paradoksalt ved Bibelens tale om guds frygt.

På den ene side er en afgørende dimension ved guds frygten netop frygten – eller rædslen – der udløses i mødet med den levende Gud.

Det ser vi allerede i Abrahams tilfælde. Da Gud indgik sin pagt med ham, sænkede "et stort rædselsfyldt mørke" sig over ham (1 Mos 15,12). Meget apropos dette omta-

ler Jakob sin fars Gud som "Isaks Rædsel" (1 Mos 31,42).

Også profeten Esajas oplevede en form for rædsel (Es 6,1ff). Da han så Gud i hans ophøjethed, var det ikke alene dørtappene, der rystede. Det gjorde han også selv: "Ve mig, det er ude med mig."

Selv englebesøg udløser i mange tilfælde en påfaldende frygt. For eksempel blev Johannes Døberens far, Zakarias, "forfærdet" og "grebet af frygt", da han i templet så Herrens engel (Luk 1,12). Også hyrderne på marken blev "grebet af stor frygt", da de fik englebesøg (Luk 2,9).

Frygt og rædsel

Det er uendeligt overvældende at møde Skaberens selv. Ingen står uberørt med hænderne i lommerne. Nej, som salmisten

skriver: "Jeg gyser af rædsel for dig, og jeg frygter for dine domme" (Sl 119,120).

Måske et blik på dyrenes forhold til os mennesker kan være med til at kaste lys over dette forhold. Gud siger således til Noa efter syndfloden: "Hos alle de vilde dyr, hos alle himlens fugle, hos alle krybdyr på jorden og hos alle havets fisk skal der være frygt og rædsel for jer" (1 Mos 9,2).¹ Og så kommer årsagen: "de er givet i jeres magt."

Vi mennesker er helt og holdent i Guds magt. Når vi bliver os det bevidst, udløser det frygt og rædsel hos os, idet vi står som syndere over for ham. Det er jo uendelig alvor.

Job har sat ord på denne situation: "Men når han [Gud] vil noget, hvem kan så hindre ham? ... Derfor fyldes jeg af *rædsel* for ham, når jeg indser det, gribes jeg af

Rædsel; Ingen står uberørt med hænderne i lommerne, når de møder Skaberens selv

angst for ham. Gud har gjort mig *bange*, den Almægtige har slået mig med *rædsel*" (Job 23,13-16).

Det er ikke anderledes under den nye pagt. Heller ikke de nytestamentlige troende var "kammerater" med Gud. Under den store fiskefangst blev Peter og de andre disciple "grebet af rædsel" (Luk 5,9). Da Paulus blev mødt af Jesus uden for Damaskus, faldt både han og hans ledsagere til jorden (ApG 26,14). Og apostlen Johannes "faldt ... ned for hans fødder som død" (Åb 1,17)², da han på Patmos i et syn så den ophøjede Jesus.

I øvrigt har Jesus udtrykkeligt sagt, at der er én, vi skal frygte, nemlig "ham, der kan lade både sjæl og legeme gå fortabt i Helvede", altså Gud (Matt 10,28).

Disse få glimt af et meget stort tekstmateriale viser noget grundlæggende i de bibelske troendes forhold til Gud. Uden denne dimension af frygt og rædsel for Gud kan deres reaktionsmønster og liv med Gud ikke forstås.

En skat med uendelige rigdomme

Men dermed er ikke alt sagt om, hvad sand guds frygt rummer. For på den anden side er tillid, tryghed og glæde også afgørende dimensioner af guds frygt. Hvad skete der

nemlig også med de personer, der oplevede frygt og rædsel i mødet med den overvældende guddommelige majestæt, og som derfor bøjede sig for ham?

Tænk igen på Abraham. I forlængelse af det store rædselsfyldte mørke sluttede Gud pagt med ham og tilsagde ham selve den kommende verdens herlighed (jf. Rom 4,13). Og profeten Esajas oplevede under sin egen dødsdom, at hans skyld blev fjernet, og hans synd blev sonet. Hvilken lettelse!

Mange andre personer både i Gamle Testamente og Ny Testamente fik de herligste ord at høre fra den almægtige: "Frygt ikke!"³ Jesus selv mødte gang på gang mennesker med disse forløsende ord.

Hvad indebærer det? Jo, dermed kommer guds frygten hos de bibelske troende til også at rumme en mægtig dimension af glæde og tryghed og som følge heraf en helt unik kærlighed og hengivenhed til Gud.

For eksempel står der om Israels folk – få kapitler efter ordene om, at Gud skal være deres rædsel (Es 29,23!): "Du skal få tider med *tryghed*, en rigdom af *frelse*, af *visdom* og *kundskab*, frygt for Herren bliver din skat". (Es 33,6)

Dette er bemærkelsesværdigt. Frygt for Herren – guds frygt – karakteriseres her som

folkets skat! Og denne skat rummer en uendelig rigdom – tryghed, frelse, visdom og kundskab. Er det ikke herligt?

Dermed er situationen for den troende, – også i den gamle pagt – dybest set, som Paulus beskriver den: "I har jo ikke fået en ånd, som giver trællekår, så I atter skulle leve i frygt, men I har fået den ånd, som giver barnekår, og i den råber vi: Abba, fader!" (Rom 8,15).

Jubel og ærefrygt

Der er sket det, at "den fuldendte kærlighed fordrer frygten" (1 Joh 4,18). Men det op hæver ikke den hellige bæven for Gud.

Sand guds frygt er altså karakteriseret både ved frygt og rædsel for Herren – og ved glæde over og tryghed i Herren, ja, af kærlighed og hengivenhed til Herren. Mange salmer i Salmernes Bog udtrykker således jubel over at høre Herren til. Et par eksempler:

"Kom, lad os juble for Herren, bryde ud i fryderåb for vor frelses klippe. Lad os træde frem for ham med takkesang, bryde ud i lovsang til ham. For Herren er en stor Gud ... Kom, lad os kaste os ned, lad os bøje os, lad os falde på knæ for Herren, vor skaber, for han er vor Gud, og vi er hans folk, de får, han vogter" (Sl 95,1-3.6f). Her er jubel >

Indrømmet; Det lyder meget mærkeligt, at Gud skal være folkets rædsel, når de oplever hans indgriben til frelse

og ærefrygt, selvbevidsthed og ydmyghed forenet.

"Han lagde mig en ny sang i munden, en lovsang til vor Gud. Mange skal se det og frygte, og de skal stole på Herren" (Sl 40,4). Her ser vi desuden, at det at frygte Herren og det at stole på Herren ikke er modsætninger.

Gudsfrygt er dermed noget ganske andet end slavens frygt for en lunefuld slaveejer. Den er udtryk for Guds-barnets totalsituation i forhold til Skaberen og Frelseren – mit livs Gud, mit livs kilde. Det største i livet er at have fællesskab med Herren – og det værst tænkelige at komme bort fra ham.

Sand gudsfrygt er med andre ord noget unikt. Den er noget uendeligt stort og positivt. Og alt står og falder med den.

Nåden skaber gudsfrygt

Det er ikke kun det overvældende i mødet med den Almægtige, der skaber gudsfrygt. Det gør Guds tilgivelse også, når den modtages af det hjerte, der bæver for Gud: "Men hos dig er der tilgivelse, *for at man skal frygte dig*" (Sl 130,4).

Her er gudsfrygten et resultat af tilgivelsen!

Det er helt i pagt med, hvad Paulus skriver til Titus: "For Guds nåde er blevet åbenbaret til frelse for alle mennesker og opdrager os til at ... leve ... *gudfrygtigt* i denne

verden" (Tit 2,11f). – Altså, nåden resulterer i et gudfrygtigt liv.

Der er således ingen modsætning mellem at få åbenbaret Guds nåde til frelse og så at frygte Gud i den bibelske forstand. De dele hænger i virkeligheden uløseligt sammen.

Det kommer til udtryk flere steder i Bibelen. Det hedder for eksempel i en profeti om Israels folk: "De skal hellige Jakobs Hellige, og Israels Gud skal være deres rædsel" (Es 29,22f). Dette vil ske, når folket ser Guds mægtige gerninger til deres frelse.

Indrømmet: det lyder meget mærkeligt, at Gud skal være folkets rædsel, når de oplever hans indgriben til frelse. Ja, men derfor kan det jo altså godt være sådan i det konkrete liv med Gud.

Noget lignende udtrykker kong David i Salme 5,8: "Men ved din store trofasthed kan jeg gå ind i dit hus; jeg kaster mig ned i dit hellige tempel *i ærefrygt for dig*."

Guds store trofasthed er ifølge dette vers selve livsgrundlaget for David. Og på det grundlag går han ind for Guds ansigt i templet. Hvad gør han så? Siger han så bare "hej" til Gud? Nej, han kaster sig ned i ærefrygt for Herren!

Igen: Det virker paradoksalt i vores optik. Men derfor kan det godt hænge sammen i livets virkelighed.

Gudsfrygt som motiv og mål

Foruden at være en frugt af nåden, er sand gudsfrygt også en motiverende og bestemmende kraft i det kristne liv. Det kommer Paulus ind på flere steder, for eksempel:

"Da vi nu ved, hvad det er at frygte Herren, søger vi at overbevise mennesker" (2 Kor 5,11). Og i Efeserbrevet 5,21ff motiverer han sine formaninger med ordene: "i ærefrygt for Kristus".

Gudsfrygten er også en målsætning for livet som kristen: "Da vi nu har disse løfter, mine kære, skal vi rense os selv for alt snavs på krop og ånd og være hellige i gudsfrygt" (2 Kor 7,1).

Endelig er frelsen i Jesus grundlaget for gudsfrygt: "Alt, hvad der behøves til liv og gudsfrygt, har hans guddommelige kraft skænket os gennem erkendelsen af ham, der kaldte os med sin herlighed og styrke" (2 Pet 1,3).

Jesus er i det hele taget selve gudsfrygtens hemmelighed (1 Tim 3,16). Gudsfrygten har sit udspring i hans person som Gud og menneske.

Alt godt udspringer af gudsfrygt

Alt godt udspringer af sand gudsfrygt. Det kommer til udtryk mange steder i Bibelen.

Josef frygtede Gud (1 Mos 42,18) – og

Claus Munk, f. 1948

Tidl. forlagsleder og missionskolelærer
Prædikant i LM

blev til velsignelse for mange. Det samme gjorde hebræernes jordemødre i Egypten (2 Mos 1,17) og reddede liv. Hvorimod Farao bragte ulykke over sit land, fordi han ikke frygtede Gud (2 Mos 9,39).

Moses taler til folket om "at frygte Herren vor Gud *til vort eget bedste* alle dage" (5 Mos 6,24). Videre læser vi: "At frygte Herren er *begyndelsen til visdom*, enhver, der gør det, bliver såre klog" (Sl 111,10). Og: "De, der frygter Herren, har *fællesskab med ham*" (Sl 25,14). Derfor: "At frygte Herren er en kilde til liv" (Ordsp 14,27).

Paulus taler om, hvordan gudsfrygt "bærer lønnen i sig selv" (1 Tim 6,6 – gl. overs.: "en stor vinding"). Han fastslår også, at "gudsfrygten er nyttig til alt og har løftet i sig både for dette liv og for det, som kommer" (1 Tim, 4,8).

Manglen på gudsfrygt er ensbetydende med at være troløs mod Herren, og det har bitre følger: "... du skal indse, hvor ondt og bittert det er, at du svigtede Herren din Gud og ikke frygtede mig, siger Herren, Hærskars Herre" (Jer 2,19).

Ikke at frygte Herren er altså det samme som at være troløs mod Herren og svigte Herren. Moses har et sted udtrykt meget kort, hvad gudsfrygt rummer: "Herren jeres Gud skal I følge, ham skal I frygte, og hans

befalinger skal I holde, ham skal I adlyde, ham skal I tjene, og ham skal I holde fast ved" (5 Mos 13,5).

Gudsfrygt er således både at følge Herren, holde hans befalinger, adlyde ham, tjene ham og holde fast ved ham – og "elske ham" (5 Mos 10,12).

Øv dig i gudsfrygt

Uden gudsfrygt eksisterer der intet liv med Gud. Derfor er det helt afgørende, at vi bliver bevaret i gudsfrygt.

Vores store problem som faldne mennesker er, at vi ikke i os selv har gudsfrygt "for øje" (Rom 3,18). Det ligger ikke til os at frygte Gud.

Hvad stiller vi op med det?

Vi må bede om, at Gud vil lære og lede os til at leve i gudsfrygt med det indhold, som sagen har i Guds ord. "Øv dig i gudsfrygt," opmuntret og tilskynder Paulus sin unge ven Timotheus (1 Tim 4,7). Det må vi også gøre, både unge og ældre.

Det skulle jo ikke gerne gå os, som det skal gå for mange i de sidste tider: "i det ydre har de gudsfrygt, men de fornægter dens kraft" (2 Tim 3,5).

De skabte ting skal rokkes, skriver Hebræerbrevets forfatter, "for at de ting, som ikke kan rokkes, skal bestå." Og så fortsæt-

ter han: "Lad os derfor takke for, at vi får et rige, der ikke kan rokkes, og med tak tjene Gud, som det er hans vilje, *i gudsfrygt og ærefrygt*" (Hebr 12,28). Og så føjer han en yderligere begrundelse til: "For vor Gud er en fortærende ild."

Det sidste gør ikke hverken nåden, frelsen eller håbet mindre, men sætter det alt sammen i det rette, store og dybe perspektiv.

At frygte og kende Gud er befriende. Det jager al anden frygt bort. Som kong David udtrykker det: "Herren er mit lys og min frelse, hvem skal jeg da frygte? Herren er værn for mit liv, hvem skal jeg da være bange for?" (Sl 27,1)

Eller sagt med Paulus: "Er Gud for os, hvem kan da være imod os?" (Rom 8,31)

- 1 Det er de samme ord for "frygt" og "rædsel", der her er brugt i den hebraiske grundtekst, som bruges om menneskers forhold til Gud.
- 2 Bl.a. på denne baggrund har jeg svært ved at anse en del himmel-beretninger, der florerer i dag, som specielt troværdige.
- 3 F.eks. Klages 3,57